

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือพิมพ์นับได้ว่าเป็นแหล่งข่าวสารที่เก่าแก่ที่สุด แม้ปัจจุบันก็ยังคงทำหน้าที่เสนอข่าวสารได้มากกว่าวิทยุและโทรทัศน์(Peter M. Sandman et.al , 1972: 237) การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ให้รายละเอียดนอกเหนือไปจากข่าววิทยุและโทรทัศน์เนื่องจากมีการนำเสนอข่าวในแง่มุมต่าง ๆ และมีการวิเคราะห์เหตุการณ์ได้มากกว่า และไม่ถูกจำกัดด้านเวลาในการถ่ายทอด พร้อมกันนั้นการรายงานข่าวสารของหนังสือพิมพ์ค่อนข้างเป็นอิสระกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ดำเนินการโดยเอกชน ไม่ได้อยู่ในความครอบครองของรัฐบาล (สุกรี แมนชัยนิมิต, 2535 : 9)

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง que เข้าถึงประชาชนได้มากในการเสนอข่าวสารทางการเมืองสู่ประชาชน ซึ่งเห็นได้ชัดในหน้าหนังสือพิมพ์ทุก ๆ วัน เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย การเสนอความเคลื่อนไหวทางการเมืองในแต่ละวัน รายงานการดำเนินงานของรัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นออกมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ข่าว บทความ แสดงความคิดเห็น คอลัมน์ซุบซิบ การ์ตูนล้อการเมือง และภาพเหตุการณ์ เป็นต้น (กิตติยวดี นิลวรรณ, 2537 : 1) และหนังสือพิมพ์เมื่อได้กำเนิดขึ้นแล้วก็เป็นสิ่งที่มีอำนาจมากเพราะสามารถที่จะชักจูงใจคนให้โน้มเชื่อไปตามข้อความที่พิมพ์ (ประกาศ วัชรภรณ์ ,2533 : 108)

คอลิน ซีมัวร์-เออร์ (Colin-Seymour-Ure, 1968 : 301) ได้เขียนเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ในทางการเมืองไว้ว่า ในสังคมประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการเป็นช่องทางการสื่อสาร (A Channel of communication) ระหว่างนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองกับประชาชน เนื่องจากว่าสังคมที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ประชาชนจำเป็นต้องรับรู้เหตุการณ์และความเป็นไปเกี่ยวกับการเมืองที่เกิดขึ้นในคณะรัฐบาล บทบาทเช่นนี้ส่งผลให้องค์กรหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรที่มีอำนาจมาก โดยมีอำนาจในการตัดสินใจจะนำเสนอหรือไม่นำเสนอเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นก็ได้อำนาจของหนังสือพิมพ์ในส่วนนี้จึงมีอิทธิพลเป็น

อย่างมากต่อนักการเมือง และการเมืองของประเทศ เนื่องมาจากหนังสือพิมพ์มีศักยภาพในการ รายงานข่าว(Reporting) วินิจฉัยตีความ (Interpreting) และการวิพากษ์วิจารณ์ (Criticising) การทำงานของรัฐบาล

หนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสื่อหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเมือง ด้วยเป็นสื่อที่ เน้นการนำเสนอข่าวสารความรู้ เป็นสื่อที่มีบทบาทในการเฝ้าดูแลรัฐบาล (Watchdog of the government) มีบทบาทเป็นกระบอกเสียงของสังคม นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทหน้าที่ สำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่บุคคลโดยการให้สถานภาพ (Status-Conferal Function) บทบาทของหนังสือพิมพ์กับการสร้างภาพลักษณ์เกิดขึ้นโดยที่หนังสือพิมพ์เสนอความเป็นจริง ของโลกภายนอกอย่างมีการเลือกสรรสิ่งที่ถูกนำเสนอ จึงเป็นส่วนที่สร้างภาพในสมองของเรา เมื่อมีการสร้างสรรขึ้นมาทีละน้อย คนเราก็จะตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่สื่อมวลชนสร้างขึ้น มาทั้งทางด้านบวกและด้านลบ นั่นก็คือ อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ ของนักการเมือง(นาทฤดี จุลประยูร, 2538 : 2) ฉะนั้น ภาพลักษณ์ของบุคคลจะเป็นเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การคัดเลือกนำเสนอหรือมุมมองของหนังสือพิมพ์ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าภาพ ลักษณ์ของบุคคลที่ถูกนำเสนอทางหนังสือพิมพ์นั้นอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้ ในทางตรงกันข้าม บุคคลอาจมีภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองไม่ตรงกับภาพที่คนส่วนใหญ่มองเห็น เอง (พ.ต.ต.หญิงมณฑนา ทวียนต์เนรมิตร, 2538 : 6)

การสร้างภาพลักษณ์ของบุคคลบางคน อาจเป็นวิถีทางที่นำไปสู่“ความมีชื่อเสียง” (celebrity) คนมีชื่อเสียงหรือคนดังสามารถสร้างขึ้นมาได้โดยสื่อมวลชน คนดังจะถูก สร้างขึ้นมาเพื่อสนองต่อความหวังในความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ Daniel J. Boorstin,1973 (อ้างถึงใน กฤษณ์ ทองเลิศ ,2539 : 149) กล่าวถึงคนดังว่า เขาถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือของพวก เราที่ต้องการอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขา ต้องการเห็นเขาในจอทีวี ต้องการฟังเสียงหรือพูดคุย ถึงเขา ที่สำคัญคือ ไม่จำเป็นต้องมีการร่ำยาวถึงคุณงามความดีหรือความสำเร็จอะไรกันมาก มาย คนดังจะดังได้ก็วัดกันที่ปริมาณข่าวว่ามีมากน้อยแค่ไหน

การสร้างภาพลักษณ์สู่ความมีชื่อเสียงนั้นจะต้องกระทำโดยเร็ว โดยผู้สร้างภาพ ลักษณ์อาจมีความมุ่งหมายหรือเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายประการรวมกัน ซึ่งพอ ประมวลได้ดังนี้

1. เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับ ความเชื่อถือและความไว้วางใจ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล องค์กร สินค้า หากได้รับความเชื่อถือจากประชาชนเป็นพื้นฐานแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ จะ เป็นไปด้วยดีโดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชน

2. เพื่อสร้างความประทับใจครั้งแรก (First Impression) จากการที่คนเรามีแนวโน้ม ที่จะสรุปรวมจากข้อมูลเพียงบางส่วนและจากการพบเห็นครั้งแรก ดังนั้น การสร้างความประทับใจ ครั้งแรกต่อสาธารณชน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างภาพลักษณ์ เพราะการเริ่มต้นสร้าง ภาพลักษณ์ให้เกิดความประทับใจได้เป็นคนแรกย่อมได้เปรียบในสนามแข่งขันภาพลักษณ์

3. เพื่อสนองต่อความคาดหวังที่เกินเลยขอบเขต เรามักมีความคาดหวัง หรือ ความต้องการต่อบางสิ่งบางอย่างในลักษณะที่เกินเลยขอบเขต หรือยากที่จะเป็นไปได้ในโลก ของความเป็นจริง ความคาดหวังเช่นนี้ทำให้ผู้สร้างภาพลักษณ์บางกลุ่มนำมาใช้เป็นหลักวิธีเพื่อ จะตอบสนองความต้องการในลักษณะดังกล่าว อาทิ ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง เรามักจะคาดหวัง ว่าเราได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นคนดี มีความสามารถ และเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ยึด มั่นในอุดมการณ์ ฯลฯ หากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดสามารถสร้างภาพลักษณ์เพื่อตอบสนอง ความคาดหวังตามแบบฉบับดังกล่าวได้ก็ย่อมมีโอกาสในการได้รับเลือกตั้งสูง ความคาดหวัง ต่าง ๆ เหล่านี้ต่างทำให้ผู้รับสารต้องใช้จ่ายเงินจากการของตนเองประกอบเพราะเรื่องของอนาคตที่ ตนเองจะตัดสินใจนั้น ปัจจุบันเป็นเพียงมายาภาพที่ผู้สร้างภาพลักษณ์สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ ของผู้สร้างภาพลักษณ์เอง

4. เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ขายได้ แบบฉบับของภาพ ลักษณ์ได้กลายมาเป็นสิ่งที่สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบฉบับของยี่ห้อ และเครื่องหมายการค้า ยิ่งไปกว่านั้นสินค้าบางประเภทเจ้าของผลิตภัณฑ์ไม่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ จับต้องได้เป็นจุดเน้นของการขาย หากแต่ได้ใช้ชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์ที่ดีเป็นจุดขาย

5. เพื่อให้ภาพลักษณ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม Boulding กล่าวว่า เมื่อมีเหตุการณ์ ะไรบางอย่างเกิดขึ้น เหตุการณ์นั้นก็มักจะเปลี่ยนโครงความรู้(Knowledge structure) หรือ ภาพลักษณ์ของเราไป และเมื่อภาพลักษณ์ของเราเปลี่ยนไปเราก็ต้องแสดงพฤติกรรมตามภาพ ลักษณ์นั้น เรามักพบเสมอว่า คนจำนวนไม่น้อยที่คอยระแวงระวังประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นไป ตามคาดหวังของผู้อื่น ลักษณะเช่นนี้ เป็นผลมาจากการที่ภาพลักษณ์ของเขานั้นเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมของเขาเอง

6. เพื่อสร้างโลกแห่งความบันเทิง เป็นการเติมเต็มความฝันและจินตนาการ ให้ ความผ่อนคลายและช่วยให้หลุดพ้นไปจากโลกของความเป็นจริง

เหตุผลในการสร้างภาพลักษณ์ที่หลากหลายกันไปดังกล่าวนี้ต่างมีลักษณะสำคัญของภาพลักษณ์ร่วมกันคือ เป็นความคลุมเคลือระหว่างจินตนาการและความรู้สึก ความคาดหวังและความเป็นจริง เป็นสิ่งที่มีการวางแผนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร สินค้า บุคคล หรืออุดมคติแห่งความคิดฝัน (กฤษณ์ ทองเลิศ ,2539 : 148)

ภาพลักษณ์ เป็นความประทับใจรวมยอดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ลักษณะสำคัญของภาพลักษณ์ คือ การสร้างต้องอาศัยเวลา ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งแต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก ขณะเดียวกันก็เป็นการง่ายที่จะสูญเสียหรือเกิดภาพเชิงลบ และการแก้ไขภาพลักษณ์กลับคืนคืนนั้นทำได้ยาก การสร้างภาพลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนมักมีการสร้างโดยใช้เหตุการณ์เทียมก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ปรากฏออกมามีความเรียบง่าย แต่ในขณะเดียวกันเป็นความกำกวมและคลุมเคลือระหว่างโลกแห่งความจริง และความคาดหวังผสมผสานกับจินตนาการและความรู้สึก การสร้างภาพลักษณ์ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีแบบแผน มีการสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และสร้างความประทับใจบางอย่าง โดยผู้สร้างภาพลักษณ์จะมีเหตุผลในการสร้างที่แตกต่างกัน แต่อยู่บนพื้นฐานแห่งการให้ได้มาซึ่งการยอมรับ ความเชื่อถือ (กฤษณ์ ทองเลิศ ,2539 : 153)

ในทางการเมือง ภาพลักษณ์กับนักการเมืองเป็นของคู่กัน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาทางการเมืองในอนาคต ภาพลักษณ์จะเป็นตัวแปรสำคัญต่อการได้รับการเลือกตั้ง หรือการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน อีกทั้งภาพลักษณ์กับความมีชื่อเสียงก็เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันเนื่องจากถูกสร้างขึ้นมาได้เหมือนกัน The Charisma Theory of Leadership ของ Gerald M. Goldhaber (อ้างในพิชณี เขยจรรยา และคณะ,2533) กล่าวไว้ว่า “ภาพลักษณ์ของบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องความน่าเชื่อถือจะดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นสามารถใช้สื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด” ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่นักการเมืองและพรรคการเมืองจะต้องปรุงแต่งภาพลักษณ์ให้ได้เลิศที่สุด เสมือนตั้งเป็นสินค้าให้ประชาชนเลือกโดยที่วิธีการสำคัญก็คือ การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน ดังนั้น นักการเมืองที่มีชื่อเสียงอย่าง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ย่อมจะต้องให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของตนเองอย่างแน่นอน และหนังสือพิมพ์ก็เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นหนึ่งในกลุ่มทหาร “ยังเติร์ก” ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการผลักดันให้พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อปีพ.ศ. 2520 และต่อมาก็ผลักดันให้พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อจากพล.อ.เกรียงศักดิ์ ในปี พ.ศ.2523 โดยพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้ามาเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมา พล.ต.จำลอง ได้ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเข้าประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เพื่อต่อต้านกฎหมายทำแท้งเสรี และในปี พ.ศ. 2526 พล.ต.จำลอง ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการเคลื่อนไหวต่อต้านขบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่กองทัพบกในขณะนั้นเป็นผู้หนุนหลังอยู่ ซึ่งก็สามารถทำได้สำเร็จทั้งสองกรณี (สมบัติ จันทรวงศ์ ,2530 : 14)

เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2528 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการกรุงเทพมหานครได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2528 ส่งผลให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 มีกลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองส่งผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง 10 คน คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นายชนะ รุ่งแสง พล.ต.ต.ม.ร.ว.เจตจันทร์ ประวิทย์ นายมงคล สิมะโรจน์ นายชิงชัย ต่อประดิษฐ์ นายอดิศร อีสี่ นายสมิตร สมิตินันท์ นายอนันต์ ภัคดีประไพ พ.ต.อ.(พิเศษ)เขียน รัตนสุวรรณ และนางสุนารี สันติธรรักษ์ ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ด้วยคะแนน 480,233 คะแนน ซึ่งคะแนนของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง คนเดียวมากกว่าคะแนนของผู้สมัครสำคัญ ๆ รวมกันเสียอีก (ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม, 2536 : 50) เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่รู้จัก “มหาจำลอง” ในภาวะผู้นำของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ได้ประพฤติปฏิบัติจนกลายเป็นคุณลักษณะในทางการเมืองของพล.ต.จำลอง อันเป็นการดำเนินการทางการเมืองที่มีภาพลักษณ์ของความมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สมถะ มีความสามารถ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ในฐานะนักปฏิบัติธรรมผู้เคร่งครัด ใจซื่อมือสะอาด เป็นนักมั่งสละวิวัตินคนสำคัญที่ขยายความนิยมรับประทานอาหารมั่งสละวิวัตินขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และถึงแม้ว่าจะเป็นที่รู้จักกันดีว่า พล.ต.จำลองเป็นสานุศิษย์ของ “สันติอโศก” ที่ประกาศตนไม่ขึ้นกับมหาเถรสมาคม แต่วัตรปฏิบัติอันจริงจังของพล.ต.จำลองก็ดูจะเป็นที่ชื่นชมและเป็นที่ยอมรับของศาสนิกชนโดยทั่วไป จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจอะไรแต่อย่างใดเมื่อพรรคกิจสังคมได้ทำการสู่มั่วอย่างความนิยมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร(ทั้งทางฝั่งกรุงเทพฯ และฝั่งธนบุรี) แล้วปรากฏว่าพล.ต.จำลอง ได้รับความนิยมสูงสุด ถึงขนาดที่ทางคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตัวบุคคลลงสมัครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในนามของพรรค

กิจสังคมได้มีมติที่จะส่งพล.ต.จำลอง เป็นผู้สมัครในนามของพรรคอยู่แล้ว แต่ด้วยเหตุผลภายในบางประการของพรรคกิจสังคมทำให้ขั้นตอนช่วงนี้ล่าช้าไป จนพล.ต.จำลองประกาศลงสมัครเองในนามของกลุ่มรวมพลัง

กลุ่มรวมพลังเป็นกลุ่มทางการเมืองซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มญาติธรรมชาวอโศก เป็นกลุ่มที่สาธารณชนแยกแยะได้ง่ายที่สุด เพราะมีวัตรปฏิบัติและการแต่งกายแตกต่างจากบุคคลทั่ว ๆ ไป กลุ่มญาติธรรมชาวอโศกนี้ถือว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นญาติหรือมิตรรวมอุดมการณ์ทางศาสนา ที่มีโพธิวัตร (รัก รักพงษ์) เป็นผู้นำ

2. กลุ่มบุคคลในวงการอาชีพที่มีฐานะสังคมในระดับผู้นำชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชนเหล่านี้เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทั้งยังเคยมีกิจกรรมทางการเมืองร่วมกันตั้งแต่สมัยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ยังเคยร่วมงานชุมนุมกับบุคคลเหล่านี้ เนื่องจากนำท่วมใหญ่กรุงเทพมหานครเมื่อปี 2521

3. กลุ่มทหารยังเดี๋ยก เป็นกลุ่มทหารนักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมรุ่นร่วมอุดมการณ์กับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง แม้จะเป็นกลุ่มเล็ก แต่มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสูง

ครั้งกลุ่มรวมพลังแปรสภาพมาเป็นพรรคพลังธรรม กลุ่มบุคคลในกลุ่มรวมพลังยังให้การสนับสนุนพรรคพลังธรรมเช่นเดิม (ชัยวัฒน์ ชื่นโกสุม, 2536 : 51)

ภายหลังที่มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 พร้อมกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และคณะได้ร่วมกันก่อตั้งพรรคการเมืองของกลุ่มรวมพลังขึ้น เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2531 โดยให้ชื่อพรรคว่า “พรรคพลังธรรม” มีสัญลักษณ์เป็นรูปมือพนมสีขาว (การเกิดพรรคพลังธรรม ก็คือวิวัฒนาการตามลำดับขั้นของ “กลุ่มรวมพลัง” ที่เจริญเติบโตจากกลุ่มการเมืองท้องถิ่น มาเป็นพรรคการเมืองระดับชาติ) ในการก่อตั้งพรรคพลังธรรมได้ตั้งสัญญาประชาคมไว้ 4 ประการดังนี้

1. หวังและรับเฉพาะสิ่งที่พึงได้โดยชอบธรรมเท่านั้น
2. ไม่ชื่อเสียง ไม่แจกสิ่งของ เพื่อแลกคะแนนเสียง
3. ไม่หวังและไม่แย่งตำแหน่งกัน

4. ไม่พูดโกหก ไปปดมดเท็จ จ้วงจาบหยาบช้า ใส่ร้ายป้ายสี

(ห้องสมุดรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า ,2535 : 11.2)

ภายในกลุ่มย่อยของกลุ่มรวมพลังเดิมคือกลุ่มของชาวอโศก ในตอนแรกเริ่มพระโพธิรักษ์ ได้ให้คำปรึกษาว่ายังไม่สมควรจัดตั้งพรรคการเมือง แต่เมื่อได้มีการจัดตั้งขึ้นแล้ว ก็เห็นว่าพรรคพลังธรรมยังคงน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด (สำหรับแรงผลักดันทางการเมืองที่ทำให้พล.ต.จำลอง ดัดสันใจตั้งพรรคนั้นอาจเป็นไปได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะพล.ต.จำลอง ประสงค์จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จากบางพรรคการเมืองที่อาจเติบโตมากขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากความแตกแยกภายในอย่างรุนแรงของพรรคประชาธิปัตย์ เพราะ พ.ร.บ.กรุงเทพมหานครฉบับปัจจุบันให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสนอต่อคณะรัฐมนตรีสั่งปลดผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกจากตำแหน่งได้ ถ้าเห็นว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง การจัดตั้งพรรคพลังธรรมซึ่งน่าจะเติบโตได้มากในเขตกรุงเทพมหานครจะเป็นการตัดโอกาสของพรรคดังกล่าว และเป็นการสร้าง “กันชน” ทางการเมืองขึ้นส่วนหนึ่งให้แก่ตัวผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครด้วย) โดยพระโพธิรักษ์ย้ำว่า ศาสนากับการเมืองนั้นแยกออกจากกันไม่ได้และเรียกร้องให้ชาวอโศกเข้าทำงานการเมืองโดยการช่วยเหลือพล.ต.จำลอง ถึงแม้ “การเมือง” ที่พระโพธิรักษ์พูดถึงนั้นจะไม่ตรงกันทีเดียวกับความหมายของการเมืองตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไป แต่ในที่สุดแล้วคำพูดเช่นนี้ก็กลายเป็นช่องทางที่พรรคพลังธรรมจะถูกโจมตีในภายหลังว่าถูกครอบงำโดยสันติอโศกและการโจมตีกรณีสันติอโศกว่าเป็นสำนักเถื่อน ก็จะถูกโยยให้นำมาข้องเกี่ยวกับกรณีของพรรคพลังธรรมด้วย แม้ว่าในระยะแรกเริ่มภาพพจน์ของพรรคพลังธรรมจะค่อนข้างไปในทางบวกสำหรับสาธารณชน อันเนื่องมาจากบารมีส่วนตัวของพล.ต.จำลอง แต่ชื่อของภาพลบที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังอันเนื่องมาจากสถานการณ์และลักษณะส่วนตัวของพล.ต.จำลอง ก็ได้ก่อเกิดขึ้นแล้วเช่นเดียวกัน

รัฐบาลภายใต้การนำของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ดัดสันใจยุบสภา เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 และทำให้มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พรรคพลังธรรมส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ส.มากกว่าพรรคการเมืองอื่น โดยที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคไม่ได้สมัครรับเลือกตั้งด้วย (จุดที่เป็นเป้าของการโจมตีที่รุนแรงที่สุดของพรรคพลังธรรมก็คือ ตัวสันติอโศก บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างสันติอโศกกับพล.ต.จำลอง และพรรคพลังธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พระโพธิรักษ์ให้สัมภาษณ์ว่า “ศาสนาต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมือง” และเมื่อการจัดขบวนของพรรคพลังธรรมในต่างจังหวัดนั้นทำให้ภาพของผู้ปฏิบัติธรรมของสันติ

อโศกโดดเด่นจนเกินไป) เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลงได้มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมีพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคพลังธรรมไม่ได้ร่วมรัฐบาล จึงทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน

เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 พ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง ได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครบวาระสี่ปี จึงมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 7 มกราคม 2533 พ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย ในนามพรรคพลังธรรม และผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพ.ต.จ่าลอง ศรีเมืองได้รับเลือกตั้งเป็นวาระที่ 2 ด้วยคะแนนท่วมท้นถึง 703,671 คะแนน ขนาดที่ว่าคะแนนของผู้สมัครทุกคนรวมกันยังได้น้อยกว่าพ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง จากผลการเลือกตั้งดังกล่าว ทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ต้องเปลี่ยนพ.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไปเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และให้นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพราะก่อนการเลือกตั้ง พ.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร์ มีข้อขัดแย้งเรื่องการจัดตั้งปลัดกรุงเทพมหานคร กับพ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2533 รัฐบาลภายใต้การนำของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 อันเนื่องมาจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของพล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.อ.เกษตกร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ พล.ร.อ.วิเชษฐ การุณยวัฒน์ ผู้บัญชาการทหารเรือ จากนั้นได้จัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี จนกระทั่งได้มีการกำหนดให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. ขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม 2535 ในการเลือกตั้งครั้งนี้ พ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โดยพ.ต.จ่าลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้ประกาศเจตนารมณ์ในการขันอาสารับใช้ชาติบ้านเมือง ในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ส.ว่า

ทั้งนี้ เพราะถึงเวลาอันจำเป็นแล้ว ซึ่งน้ำหนักแล้วเห็นเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งมีปัญหาสลบซับซ้อนมากมาย จึงเป็นโอกาสอันสำคัญที่จะได้รับใช้ชาติบ้านเมืองโดยส่วนกว้าง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและสังคมประเทศชาติโดยส่วนรวมเป็นแน่แท้ เป็นการมอบทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาชน(ห้องสมุดรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า ,2535 : 11.8)

ภายหลังการเลือกตั้งได้มีการจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคราชฎร และพรรคประชากรไทย และได้เชิญพล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกมาเป็นนายกรัฐมนตรี พรรคพลังธรรมไม่ได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล จึงต้องทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 รัฐบาลภายใต้การนำของพล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ได้ลาออกเพราะมีการชุมนุมประท้วงจนเกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในปี 2535 การชุมนุมประท้วงครั้งนี้เกิดขึ้นจากกระแสความไม่พอใจที่พรรคร่วมรัฐบาลที่ได้รับฉายาว่า “พรรคมาร” ไปเชิญพล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นนายกรัฐมนตรี ในเหตุการณ์ประท้วงมีพล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นแกนนำสำคัญ (ต่อมาพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรม เพื่อให้ได้ภาพลักษณ์ว่าเป็นการเคลื่อนไหวส่วนตัวไม่เกี่ยวกับพรรคพลังธรรม โดยให้พล.ร.อ.ศิริ ศิริรังษี รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรม) ร่วมกับสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) กลุ่มนักวิชาการ ขบวนการประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภายใต้การสนับสนุนของพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่ได้รับฉายาว่า “พรรคเทพ” 4 พรรค คือ ประชาธิปัตย์ เอกภาพ พลังธรรม และพรรคความหวังใหม่ หลังจากพล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้ลาออกแล้ว ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานรัฐสภา ได้นำความกราบบังคมทูลเพื่อโปรดเกล้าฯ ให้นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นก็ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2535 เพื่อคืนอำนาจให้แก่ประชาชน และกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ในวันที่ 13 กันยายน 2535

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 สิ้นสุดลง พรรคพลังธรรมได้ร่วมรัฐบาล ภายใต้การนำของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จากพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีพรรคร่วมรัฐบาลอีก 3 พรรค คือ พรรคกิจสังคม พรรคความหวังใหม่ และพรรคเอกภาพ พรรคพลังธรรมเข้าร่วมรัฐบาลโดยที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่ขอรับตำแหน่งรัฐมนตรี และลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรค ทิ้งกรุง...มุ่งสู่ป่าเมืองกาญจน์ เพื่อสรรสร้างโรงเรียนผู้นำ และแต่งตั้งนายบุญชู โรจนเสถียร เป็นหัวหน้าพรรค

ด้วยข้อขัดแย้งบางประการภายในพรรคทำให้พล.ต.จำลอง ศรีเมือง กลับเข้ามาในฐานะนักการเมืองอีกครั้ง ด้วยการรับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรมแทนนายบุญชู

โรจนเสถียร และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย หลังการร่วมรัฐบาลนายชวน ไม่นานนัก พรรคพลังธรรมนำโดยพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็นำพรรคถอนตัวออกจากรัฐบาลเนื่องมาจากกรณี สปก.4-01 หลังจากนั้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็สละตำแหน่งหัวหน้าพรรคอีกครั้ง พร้อมทั้งไม่ลงสมัครเลือกตั้งส.ส. ในครั้งนั้นแวดวงผู้ใกล้ชิดมีความสบายอกสบายใจมากกว่าเสียใจ โดยเฉพาะในแวดวงของญาติธรรมชาวอโศกที่รู้จักพล.ต.จำลอง ศรีเมือง มาตั้งแต่ยังไม่รู้จักชื่อ ไม่รู้ว่าเป็นใคร ขนานนามกันเพียงว่า “คนขายเต้าหู้” เพราะเห็นว่าชอบนำเต้าหู้ไปถวายพระยามมานั่งฟังธรรม ปฏิบัติธรรมตั้งแต่เมื่อเกือบ 20 ปี ก่อน พวกเขาเหล่านั้นมองเห็นว่า สถานะที่เหมาะสมที่สุดที่พล.ต.จำลอง จะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ดีที่สุดนั้นก็คือ การเป็นนักการศาสนา-นักปฏิบัติธรรม (นิตยสารข่าว “อาทิตย์” ,2539 : 20)

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2539 ปรากฏชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง อีกครั้ง หลังจากที่ห่างหายจากเวทีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมา 4 ปี ซึ่งพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในนามพรรคพลังธรรม (แต่หัวหน้าพรรคพลังธรรม คือ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร) สร้างความฉงนสนเท่ห์แก่ประชาชนทั่วไป มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากทั้งจากวงการสื่อสารมวลชน และจากบุคคลหลาย ๆ สาขาอาชีพ ว่า โอกาสที่จะเกิดกระแส “จำลองฟีเวอร์” เหมือนยุคที่สู้กันด้วย “ผ่าแข้ง-สินค้ำแบกะดิน” เห็นจะเป็นไปได้ยากและจะไม่เกิดขึ้น และผลที่หลาย ๆ ฝ่ายคาดการณ์ไว้ไม่ผิด นั่นก็คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พ่ายแพ้การเลือกตั้งครั้งนี้ และการเลือกตั้งครั้งนี้อาจถือได้ว่าเป็นการ “ปิดฉากทางการเมือง” ของนักการเมืองที่ชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง (ถ้านาคตไม่เปลี่ยนแปลงไปจากนี้)

สถิติคะแนนเสียงของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง

(เนชั่นสุดสัปดาห์, 2539 : 10)

ผลการเลือกตั้ง	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผลคะแนน	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ว่าง กทม. (17 พ.ย. 2528)	2,831,250	480,233	16.96
2. ผู้ว่าง กทม. (17ม.ค. 2532)	3,201,188	703,671	21.98
3. ส.ส.เขต 2 กทม. (22มี.ค. 2535)	216,667 (เฉพาะเขต 2)	60,157	27.76
4. ส.ส.เขต 2 กทม. (13ก.ย. 2535)	216,618 (เฉพาะเขต 2)	54,270	25.64
5. ผู้ว่าง กทม. (2 มิ.ย. 2539)	3,309,029 (อายุ 18 ปีขึ้นไป)	514,401	15.54

หลังทราบผลถึงความพ่ายแพ้แล้ว พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ให้สัมภาษณ์ (สยามโพสต์, 2539 : 2) ว่า

ไม่ได้เป็นส.ส. ไม่ได้เป็นผู้ว่าง จะเป็นนักการเมืองได้อย่างไร คงไม่มีใครเรียกร้องให้ผมกลับไปอีก...เมื่อประชาชนไม่เอาเรา เราก็ขอเป็นอย่างที่เราต้องการมากที่สุด ขอปฏิบัติธรรมลดละกิเลสไป และทำงานเพื่อสังคมเท่าที่จะทำได้...

บทบาทของหนังสือพิมพ์กับการสร้างภาพลักษณ์ เกิดขึ้นโดยที่หนังสือพิมพ์เสนอความเป็นจริงของโลกภายนอก อย่างมีการเลือกสรรสิ่งที่ถูกนำเสนอ จึงเป็นส่วนที่สร้างภาพในสมองของเรา เมื่อมีการสร้างสรรค์ขึ้นมาทีละน้อย คนเราก็จะตอบสนองต่อสิ่งที่

หนังสือพิมพ์สร้างขึ้นมาจากทั้งทางด้านบวกและด้านลบ นั่นก็คือ อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

จากงานวิจัยของ David H.Weaver (1982) ก็ให้การสนับสนุนคำกล่าวนี้เช่นเดียวกัน David H.Weaver ได้ทำการวิจัยศึกษาผลระยะยาวของสื่อมวลชนในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาในด้านประเด็นการเมืองของผู้สมัคร คุณภาพและภาพพจน์ของผู้สมัคร ความสนใจทางการเมืองของประชาชน และผลการวิจัยก็พบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการทำให้ประเด็นทางการเมือง ตัวผู้สมัคร และภาพพจน์ของคุณสมบัติของผู้สมัครมีความสำคัญโดดเด่นขึ้นในใจของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง que เข้าถึงประชาชนได้มากในการเสนอข่าวทางการเมืองสู่ประชาชน มีอิสระในการรายงานข่าวสารกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะไม่ได้อยู่ในความครอบครองของรัฐบาล กล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อการสร้างภาพลักษณ์ เมื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในลักษณะเสริมย้ำในทางบวก ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ไปสู่ผู้อ่านจะเป็นไปในลักษณะการได้รับความน่าเชื่อถือ การยอมรับ และการสนับสนุน แต่ในทางตรงข้าม ถ้าหากหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในลักษณะเสริมย้ำในทางลบแล้ว ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ต่อผู้อ่านก็จะเป็นไปในด้านการได้รับความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ไม่ให้การสนับสนุนใด ๆ ในทางการเมือง ซึ่งเราจะเห็นได้ชัดจากวิวัฒนาการทางการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ได้รับการยอมรับและให้การสนับสนุนสูงที่สุด อย่างเช่น เมื่อปี 2528 พล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้รับผลคะแนนเลือกตั้งที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งไทย ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งแรกของท่าน และวิวัฒนาการทางการเมืองในปัจจุบันที่เห็นได้อย่างชัดเจนในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ในปี 2539 จะเห็นได้ว่า ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีจุดสูงที่สุด และต่ำแย่มากที่สุด

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารต่อการสร้างภาพลักษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ได้สะท้อนออกมาในหน้าหนังสือพิมพ์ว่ามีลักษณะอย่างไร และการสร้างภาพต่าง ๆ เหล่านี้ หนังสือพิมพ์ได้มีส่วนช่วยสนับสนุน หรือคัดค้านเกี่ยวกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง หรือไม่ อย่างไร และมาก-น้อยเพียงไร และขณะ

เดียวกัน ก็พิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อหนังสือพิมพ์ในการกำหนดเนื้อหา ในการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทางหน้าหนังสือพิมพ์ อย่างไร

ปัญหาคำวิจัย

1. หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในแต่ละช่วงอย่างไร
2. หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในเชิงบวก เชิงลบ และเชิงกลาง หรือไม่ อย่างไร และมาก-น้อยเพียงไร
3. ปัจจัยที่ล้อมรอบ (การเมืองการปกครอง สังคม ศาสนา ความสัมพันธ์กับประชาชน เศรษฐกิจ) ในแต่ละช่วงมีผลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือไม่ อย่างไร

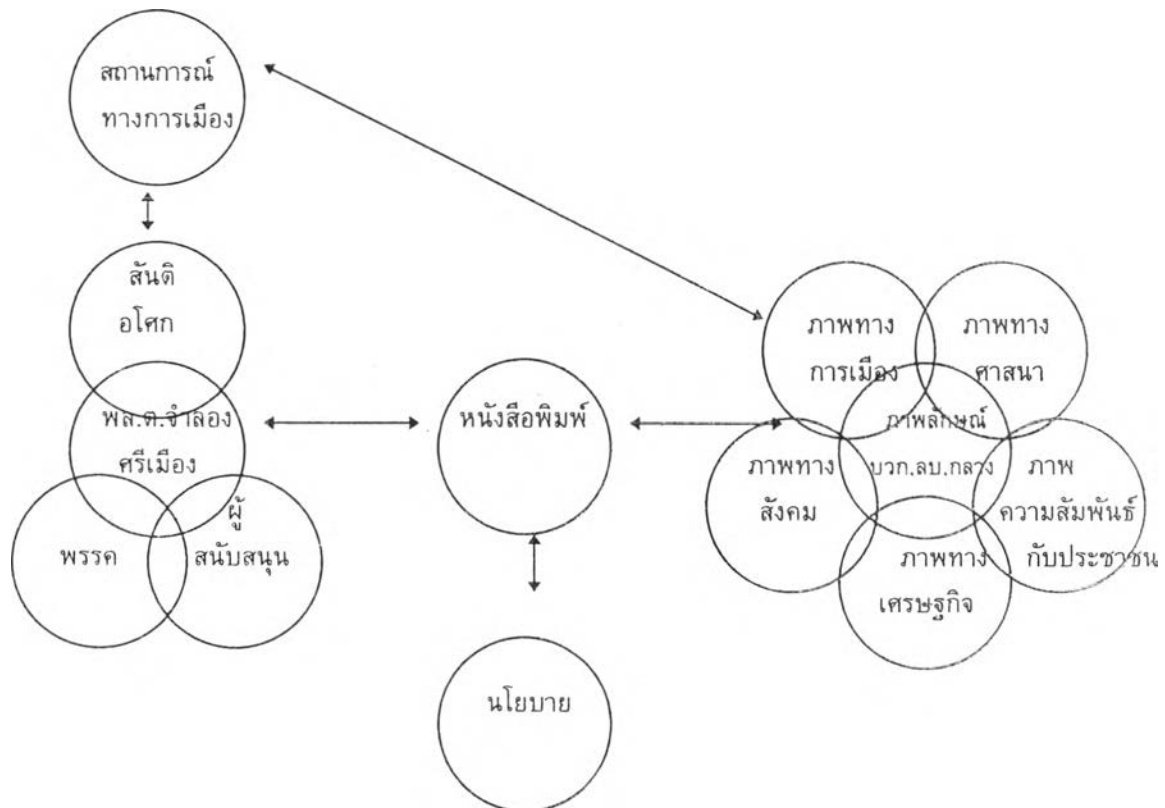
วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อทราบถึงการนำเสนอเนื้อหาในการกำหนดภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ในช่วงเวลาและสถานการณ์ที่ต่างกัน

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในแต่ละช่วงแตกต่างกัน
2. ปัจจัยที่ล้อมรอบในแต่ละช่วงมีผลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทางหน้าหนังสือพิมพ์

กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 2 ชื่อฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน โดยศึกษาวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ข่าว และส่วนที่เป็นความคิดเห็น

ช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ 23 มีนาคม 2523 - 15 มิถุนายน 2539 รวมระยะเวลาที่ทำการศึกษาประมาณ 15 ปี โดยทำการแบ่งช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้

เหตุการณ์และช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ช่วง	พ.ศ.	รัฐบาล	บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลอง
1	2523	พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์	เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2	2528	พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์	14 พ.ย.2528 ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ ครั้งแรก ในนามกลุ่มรวมพลัง บทเริ่มแห่งกระแส “จำลองฟีเวอร์”
3	2533	พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ	7 ม.ค.2533 ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ ในนามพรรคพลังธรรม
4	2535	นายอานันท์ ปันยารชุน	7 มี.ค.2535 ลาออกจากการเป็นผู้ว่าฯ ก่อนครบวาระ 2 ปี เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ในนามพรรคพลังธรรม
5	2535	พล.อ.สุจินดา คราประยูร	พฤษภาคม 2535 เป็นแกนนำประชาชนในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
6	2535 2538	นายชวน หลีกภัย	- รองนายกรัฐมนตรี - 2 ก.ค.2538 ยุบสภา เนื่องจากพล.ต.จำลอง นำพรรคพลังธรรมถอนตัวจากพรรคร่วมรัฐบาล กรณีสปก.4-01
7	2539	นายบรรหาร ศิลปอาชา	2 มิ.ย.2539 ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าฯ ในนามพรรคพลังธรรม

นอกจากการวิเคราะห์เนื้อหาทางหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จากบุคคลดังต่อไปนี้

1. บรรณาธิการและ/หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจนำข่าวการเมืองลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยแต่ละชื่อฉบับที่นำมาศึกษา เพื่อศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจคัดเลือกข่าว

2. คอลัมนิสต์ ผู้เขียนข่าวที่นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ที่ปรากฏในการเขียนข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

นิยามศัพท์เพื่อใช้ในงานวิจัย

หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ที่พิมพ์จำหน่ายในกรุงเทพฯ โดยเลือกหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวเบา (Soft news) ที่มียอดจำหน่ายสูงสุด ได้แก่ ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวหนัก (Hard news) ที่มียอดจำหน่ายสูงสุด ได้แก่ มติชน

ข่าวเบา ได้แก่ ข่าวประเภทที่มีเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้อ่านทันทีภายหลังการอ่าน เช่น ข่าวที่ตื่นเต้นหวาดเสียว ที่ให้ความสนุกสนาน ได้แก่ ข่าวนันทิข่า ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ชุบชิบต่าง ๆ และข่าวอาชญากรรม

ข่าวหนัก ได้แก่ ข่าวที่ต้องใช้ความคิด ความรู้ ความสนใจมากพอสมควร เป็นข่าวที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์แก่มวลชน แต่มีผลให้ความรู้สึกพอใจแก่ผู้อ่านทางด้านจิตใจช้ามาก ข่าวประเภทนี้ ได้แก่ ข่าวประเภทหนักสมอง เช่น ข่าวการเมือง ข่าวการเมืองระหว่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจ ธุรกิจการบริหาร ข่าวเกี่ยวกับผู้นำของประเทศ

หัวข้อข่าวใหญ่ พาดหัวข่าวในหน้า 1 แบบใหญ่สุดประจำวันหรือเต็มบรรทัด ทำหน้าที่บอกผู้อ่านให้ทราบถึงสาระสำคัญของข่าวที่เกี่ยวข้องกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ข่าว ข้อเขียนที่แสดงรายละเอียดและข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ของข่าวโดยพิมพ์ต่อจากหัวข้อข่าวของข่าวชิ้นนั้น ๆ และรวมทั้งข่าวหน้าในที่เกี่ยวข้องกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ด้วย

ส่วนความคิดเห็น ข้อเขียนของคอลัมนิสต์ ผู้รู้ นักวิชาการ ที่นำเสนอในรูปแบบของ บทบรรณาธิการ คอลัมน์วิจารณ์ หรือซุบซิบ บทความหรือ รายงานต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

Basic space unit (BSU) หน่วยมาตรฐานที่ใช้วัดเนื้อที่ตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กำหนดให้ 1 BSU เท่ากับ 1.5 ตารางนิ้ว เนื่องจากหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับมีขนาดไม่เท่ากัน โดย 1 หน้าของหนังสือพิมพ์มติชน คือ 14.75"x20" หรือ 196.87 BSU เฉลี่ย 1 หน้าหนังสือพิมพ์ประมาณ 197 BSU และหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คือ 15"x20" หรือ 200 BSU ฉะนั้นอาจกล่าวหยาบๆ ได้ว่า 200 BSU โดยประมาณ

บทบาทของหนังสือพิมพ์ หน้าทีหรือการกระทำของหนังสือพิมพ์ในการรายงานข่าว และการเสนอข้อเขียนใด ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ที่นักข่าวหรือกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นรับผิดชอบอยู่

ภาพลักษณ์ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของบุคคลเป็นความรู้ ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจทั้งในด้านบวกหรือลบก็ได้

ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ภาพแต่ละมิติของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่เกี่ยวกับการบริหารงานและบุคลิกภาพส่วนตัวของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในการนำเสนอในรูปแบบของหัวข่าวใหญ่ ข่าว และส่วนความคิดเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์

แบ่งภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ออกเป็น 3 ภาพลักษณ์ ดังนี้

ภาพลักษณ์เชิงบวก ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ หัวข่าวใหญ่ ข่าว และส่วนที่เป็นความคิดเห็น ในลักษณะที่เห็นด้วย ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทั้งนี้ รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาที่เป็น การโต้ข้อกล่าวหา ปกป้อง แก่ต่าง หรือโต้แย้งกรณีมีการใส่ร้ายป้ายสีตัว พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ภาพลักษณ์เชิงลบ ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ หัวข่าวใหญ่ ข่าว และส่วนความคิดเห็น ในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย คัดค้าน โจมตี ใส่ร้ายป้ายสี และไม่สนับสนุน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ภาพลักษณ์เชิงกลาง ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ หัวข่าวใหญ่ ข่าว และส่วนความคิดเห็น ในลักษณะการรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง รวมถึงการไม่แสดงการสนับสนุนหรือการสนับสนุนใด ๆ

แบ่งประเด็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ออกเป็น 5 ประเด็น (ดูกรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์หน้า 14 ประกอบ) ดังนี้

ประเด็นทางการเมืองการปกครอง แบ่งได้ 7 ลักษณะ คือ

- 1.พรรคการเมือง ผู้นำพรรค และกิจกรรมของพรรค ความเคลื่อนไหว อุดมการณ์ใน ประเด็นปัญหาทางการเมืองในแต่ละช่วง
- 2.นักการเมือง ภาพลักษณ์ความเป็นนักการเมือง ที่นสพ.นำเสนอ อุดมการณ์ การ บริหารงานราชการ และนโยบาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกต่อประเด็นต่างๆ ทางการเมือง
- 3.รัฐบาล การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกอันเกี่ยวข้องกับผู้นำ รัฐบาล และคณะรัฐบาล
- 4.เหตุการณ์ไม่สงบ การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกในเหตุการณ์ร้ายแรง ที่เกิดขึ้นในประเทศและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง
- 5.การเลือกตั้งและระบอบการปกครอง การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดง ออกเกี่ยวกับการเลือกตั้งและระบอบการปกครอง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา
- 6.ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การ

บริหารประเทศ การไปปฏิบัติราชการของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง รวมทั้งการแสดงความสัมพันธ์ ส่วนตัวที่ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ มีต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

7.ระเบียบกฎเกณฑ์ และกฎหมาย การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออก เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา ที่เกี่ยวข้อง กับ ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ประเด็นทางสังคม แบ่งได้ 12 ลักษณะ คือ

- 1.การศึกษา การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการบริหาร การ ศึกษา และการจัดการการศึกษา
- 2.สิ่งแวดล้อม การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ น้ำ ขยะ อากาศ สัตว์ป่า เป็นต้น
- 3.สตรี การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ สถาน ภาพ และความคิดเห็นทั่วไปของผู้หญิง
- 4.โฆษณาประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการบริการสังคม การ จัด นิทรรศการ การจัดงานพระราชพิธีต่างๆ และการแนะนำหนังสือ
- 5.อบายมุข การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ บกพร่องทางศาสนาและสังคมไม่ยอมรับ เช่น การเล่นการพนัน และการเสี่ยงโชคในรูปแบบ ต่างๆ และสิ่งชี้้นำที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น การมั่วสุมเสพยาตามแหล่งสถานเริงรมย์
- 6.ปัจจัย 4 การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับอาหาร ที่อยู่อาศัย ยา รักษาโรค เครื่องนุ่งห่มและสุขภาพอนามัยของประชาชน
- 7.โสเภณี การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับโสเภณี การประกอบ ธุรกิจทางเพศ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากโสเภณี
- 8.สวัสดิการสังคมและบริการ การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับ ระบบการบริการและสวัสดิการสังคม เช่น การจราจร สาธารณูปการ สาธารณูปโภค บริการ สังคมสงเคราะห์ รวมทั้งการจัดระเบียบในสังคมและความปลอดภัยของประชาชน
- 9.สื่อมวลชน การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนและ แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ผ่านสื่อมวลชน
- 10.เยาวชน การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับเด็ก นักเรียน ผู้อยู่ใน วิทยาลัย และการปฏิบัติต่อเยาวชน
- 11.ชื่นชมบุคคลและองค์กร การแสดงความคิดเห็น ยกย่อง สรรเสริญ บุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ในด้านใดด้านหนึ่ง

1.2. **แรงงาน** การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องราวของ สภาวะการจ้างงาน สภาพการทำงานของผู้ใช้แรงงาน/ลูกจ้าง

ประเด็นทางศาสนา การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกที่เกี่ยวข้อง ระหว่างพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับศาสนา ในด้านการปฏิบัติศาสนกิจ การเผยแพร่คำสั่งสอน ของศาสนา และการเป็นผู้เผยแพร่ศาสนา

ประเด็นความสัมพันธ์กับประชาชน การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดง ออกที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับประชาชนในด้านความนิยม และความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง การไปพบปะประชาชนของพล.ต. จำลอง ศรีเมือง การไปตรวจราชการ การออกงานเป็นประธานในงานต่างๆ รวมถึงการรับเรื่อง รวบรวมทุกข์ของประชาชน

ประเด็นทางเศรษฐกิจ แบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. **การเงิน การธนาคาร และการลงทุน** การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดง ออกเกี่ยวกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเงิน การธนาคาร การลงทุน รวมไปถึงงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

2. **การเกษตรกรรม** สภาพทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การทำไร่ ทำนา ทำ สวน ทำประมง ทำฟาร์ม เลี้ยงสัตว์ รวมถึงปัญหาราคาสินค้าผลผลิตทางการเกษตร

3. **ภาษีอากร** การแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการจัดเก็บ ภาษีทุกประเภท รวมถึงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะได้แนวทางการพัฒนาความคิดในบทบาทและการทำหน้าที่ของ หนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจสะท้อนผลในเชิงลบได้ นอกเหนือจากผลสะท้อนในเชิงบวกเท่านั้น อันจะเป็นแนวทางต่อการศึกษามหาวิทยาลัยการเมืองของหนังสือพิมพ์ต่อไป

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงระดับความสนใจของหนังสือพิมพ์รายวัน ต่อการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง อันถือเป็นการดำเนินบทบาท สังคมประภิตทางการเมืองและเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์กับการเมืองในช่วง สมัยหนึ่ง

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการนำเสนอ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในช่วงระยะเวลาสำคัญทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการเริ่มต้นให้เกิดการ ศึกษาด้านการใช้สื่อหนังสือพิมพ์กับการนำเสนอภาพลักษณ์ของบุคคลต่อไป อันเป็นการหา ข้อมูลของวงจรรูทกิจหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้ชัดเจนขึ้น